

Oplossing problematiek bijbetaling waarde- overdracht nog ver weg

Stel, u adviseert een werkgever uit het mkb over een nieuwe pensioenregeling. Deze geeft aan te hechten aan een volledig gegarandeerd pensioen. Hij wenst eigenlijk middelloon. Toch, na zijn verdere doelen en risicoprofiel (en kennis en ervaring) geduid te hebben, komt u voor zijn personeel uit op een premieovereenkomst waarbij de premie direct wordt omgezet in een gegarandeerd kapitaal. Belangrijkste reden: de bijbetalingsverplichting bij inkomende waardeoverdracht geeft te veel onzekerheid over de hoogte van de pensioenlast en maakt een verzekerde middelloonregeling onwenselijk.

DOOR ROBBERT VAN WOERDEN

De bijbetalingsverplichting is een lastig vehikel dat de adviseur regelmatig in een vervelende spagaat brengt. Leg art. 4.23 Wft (klantprofiel) er maar eens naast. Volgens de doelstellingen van de werkgever is een middelloonregeling passend. Voor een mkb'er is echter een onverwachte koopsom, vaak ter hoogte van een jaarsalaris, volstrekt onwenselijk. Hij is niet bereid het risico te nemen dat zijn financiële positie wordt aangetast door onverwachte bijbetalingen. Dat maakt diezelfde verzekerde middelloonregeling onwenselijk. Zijn verwachte financiële draagkracht zal ertoe leiden dat een premieovereenkomst waarbij de premie direct wordt omgezet in een verzekerd kapitaal, beter passend is. Een relevante vraag is of een verzekerde middelloonregeling überhaupt wel het best passend kan zijn voor werkgevers in het mkb die een groei van het aantal personeelsleden verwachten.

Drs. Robbert van Woerden
Hoofd Fiscale en Juridische
Zaken, Pensioendesk
Nederland BV

Een kapitaalregeling voor het personeel kan een goede pensioenregeling zijn. Nadeel is de onzekerheid van de rentestand op pensioendatum. Dit nadeel kan een voordeel zijn bij een hoge rentestand op de pensioendatum. Desalniettemin is het, vanuit de werknemer bekeken, een relatief ingewikkeld product. Er staat immers niet op zijn UPO dat hij een levenslange pensioenuitkering van bijvoorbeeld € 10.000 per jaar krijgt. Nee, er staat een kapitaal

van bijvoorbeeld € 150.000 op, al dan niet met winstdeling, dat bij een bepaalde rentestand en de huidige sterftetafel een levenslang pensioen van € 10.000 oplevert.

Motie

De Tweede Kamer heeft zich het belang van werkgevers en werknemers in het mkb aangetrokken. Al in 2007 werd een motie van het Kamerlid Omtzigt (CDA) met algemene stemmen aangenomen. Deze motie riep de Stichting van de Arbeid (STAR) op

om met een oplossing te komen voor de bijbetalingsverplichting bij (inkomende) waardeoverdrachten. De

Kamer op de bres voor het mkb

STAR kwam echter pas begin dit jaar met een teleurstellende reactie (zie PensioenAdvies 2009, nr. 4, blz 12). Initiatieven om dit probleem voor mkb-werkgevers op te lossen, leken hiermee te stranden. Totdat op 24 september 2009 Kamerlid Omtzigt een aantal pittige vragen stelt aan de minister. Deze antwoordt op 16 oktober 2009. Zijn antwoorden hebben geleid tot nieuwe Kamervragen op 13 november 2009, dit keer medeondertekend door Kamerlid Linhard van de PvdA. Het feit dat Twee-

de Kamerleden opnieuw aandacht vragen voor de bijbetalingsverplichting verdient een pluim. Dit artikel staat stil bij de antwoorden van de minister op de vragen van 16 oktober, aangevuld met de nieuwe vragen van 13 november (Tweede Kamer, vergaderjaar 2009-2010, Vragen 2009Z21444).

Kamervragen

De eerste vragen gaan over de gevolgen van de bijbetalingsverplichting voor werkgevers tijdens de kredietcrisis. Daarin wordt gevraagd of de minister de mening deelt dat de kans aanzienlijk is dat waardeoverdrachten waarbij een pensioenfonds en een verzekeraar betrokken zijn, ongeveer gelijktijdig zullen worden uitgevoerd. Gedachte hierachter is dat fondsen allen gelijktijdig zullen profiteren van stijgingen op de beurs en hierdoor ongeveer gelijktijdig hun dekkingsgraad weer op orde hebben. Als dan vervolgens de waardeoverdrachten (ongeveer gelijktijdig) worden uitgevoerd, kunnen werkgevers danig in de financiële problemen komen. De minister geeft aan dat het naar zijn mening niet zonder meer aannemelijk is dat waardeoverdrachten ongeveer gelijktijdig uitgevoerd worden. Wel geeft hij aan dat acute liquiditeitsproblemen zich kunnen voordoen vanwege een hoge rekening als gevolg van waardeoverdrachten.

Marianne Zweers heeft in PensioenAdvies (PA 2009, nr. 4, blz. 10) al aangegeven dat er sprake kan zijn van een stuwmeer van waardeoverdrachten waarbij werkgevers geconfronteerd kunnen worden met een groot aantal bijbetalingen in korte tijd voor nieuwe werknemers. Zij concludeert dat dit de noodzaak tot een oplossing voor de bijbetalingsproblematiek nog eens extra onderstreept.

Verzamelbrief

Op 10 juli 2009 zond Donner de Verzamelbrief waardeoverdracht aanvullende pensioenen aan de Tweede Kamer. Daarin geeft hij aan dat een oplossing voor de bijbetalingsverplichting minder urgent is door de lage rentestand en omdat de lage dekkingsgraden bij fondsen ervoor zorgen dat waardeoverdrachten vrijwel stil liggen. Naar mijn mening is dit een volstrekt onjuiste voorstelling van zaken. Dit is blijkbaar ook door zijn partijgenoot Omtzigt geconstateerd. Hij vraagt (vraag 3) of de minister nog steeds van mening is dat een oplossing van de bijbetalingsverplichting minder urgent is. De minister gaat niet in op deze vraag maar slechts op een ander onderdeel in vraag 3, namelijk dat de bijbetalingsverplichting feitelijk nauwelijks is verlaagd door een verlaging van de rentetermijnstructuur van 4,926% naar 4,533%, omdat de overlevingskansen zijn aangepast. Daarmee laat de minister voor het eerst in zijn antwoorden zien geen belang te hechten aan een oplossing. In beantwoording op vraag 4, 5 en 6 bevestigt de minister naar mijn mening dat hij de bijbetalingsproblematiek onderschat.

In vraag 4 wijst Omtzigt de minister op een trend die wij in de pensioenadvisering voor het mkb vaak tegenkomen. Uitleg over of ervaring met de bijbetalingsverplichting leidt ertoe dat uiteindelijk een middelloonregeling voor deze groep zelden passend is conform artikel 4.23 Wft. Omtzigt vraagt de minister om actie te ondernemen om verzekerd middelloon een faire kans te geven.

In vraag 5 vraagt Omtzigt of het niet beter zou zijn afscheid te nemen van het rekenen met de rentetermijnstructuur met een looptijd van 25 jaar (Regeling PW artikel 18 lid 3) en deze te vervangen voor een vaste rekenrente van 3%. Volgens Donner zou deze oplossing een aantal principiële vragen oproepen die de kern van het pensioenstelsel raken. Daarbij gaat de minister er onterecht vanuit dat deze oplossing in het nadeel van de werknemers uit zou pakken en vraagstukken naar boven brengt over solidariteit. De minister slaat hier mijns inziens de plank mis.

Immers, de aanspraken van de werknemer blijven exact hetzelfde: alleen hanteren pensioenuitvoerders voor de berekening van de overdrachtswaarde een percentage van 3%. Een percentage dat overeenkomt met de rekenrente die een verzekeraar moet hanteren van de Nederlandse Bank. Het enige verschil is dat een fonds bij een inkomende waardeoverdracht meer krijgt en bij een uitgaande waardeoverdracht meer moet meegeven. Juist in het grote collectief waarin fondsen acteren valt dat normaal gesproken tegen elkaar weg.

Gevolgen Solvency II

Opvallend is dat de minister in de beantwoording een nieuw standpunt inneemt over de gevolgen van Solvency II voor de bijbetalingsverplichting. Eerder gaf de minister in de behandeling van de Veegwet het volgende aan:

“Tot die tijd (dat Solvency II is geïmplementeerd) kan het verschil in rekenrente... bij waardeoverdracht leiden tot bijbetalingen en teruggaves.”

Daarmee gaf de minister de indruk dat Solvency II een einde zou maken aan de bijbetalingsverplichting. In de antwoorden op de Kamervragen geeft hij nu aan dat er nog wel degelijk een verschil blijft omdat de hoogte van de rentevoet bij pensioenfondsen en verzekeraars ook een gevolg is van het verschil in zekerheid van de pensioenaanspraak bij pensioenfondsen en verzekeraars. Dat verschil in zekerheid zien we bijvoorbeeld terug in de mogelijkheid van pensioenfondsen om aanspraken te korten. Een mogelijkheid die de Pensioenwet niet biedt aan verzekeraars.

Sociale partners en het mkb

De minister schrijft dat de inhoud van de pensioenregeling wordt bepaald door sociale partners. Bovendien stelt hij dat veel bedrijven in het midden- en kleinbedrijf onder de werking van een bedrijfstakpensioenfonds (bpf) vallen.

Bij bedrijven die onder een bpf vallen speelt inderdaad dat de inhoud van de pensioenregeling door sociale partners wordt bepaald. De Kamervragen zijn alleen gericht op bedrijven in het mkb die niet zijn aangesloten bij een bpf. Als er ook geen sprake is van een cao zal feitelijk de werkgever de inhoud van de pensioenregeling bepalen. Aanpassingen van de inhoud is echter niet eenvoudig. Het wijzigen van een arbeidsvoorwaarde (en dus ook pensioen) is in het Burgerlijk Wetboek geregeld. Voor werkgevers is het in de praktijk zelden mogelijk om een pensioenregeling zonder akkoord van de werknemers te wijzigen. Een ondernemingsraad heeft instemmingsrecht op een wijziging; veel mkb'ers hebben, wegens hun grootte, geen ondernemingsraad.

Donner vervolgt zijn antwoorden:

"Voor zover bekend vallen veel bedrijven in het midden- en kleinbedrijf (mkb) onder de werkingssfeer van een (verplichtgesteld) bedrijfstakpensioenfonds en neemt het aantal deelnemers met een premieoverkomst niet zichtbaar toe. MKB-Nederland, de organisatie voor het midden- en kleinbedrijf in Nederland, heeft op haar website ook staan dat het in de discussie die is ontstaan naar aanleiding van de financiële crisis 'al zijn aandacht in[zet] op het behouden van het wezenskenmerk van het pensioenstelsel, te weten de collectiviteit en daardoor georganiseerde solidariteit'. De Pensioenwet is daarvoor geen belemmering en ik zie dan ook geen reden tot interventie."

MKB-Nederland

De minister verwijst naar teksten op de site van MKB-Nederland en lijkt aan te geven dat de vertegenwoordiger van het mkb in Nederland alleen oog heeft voor de bedrijfstakpensioenfondsen en daaraan gekoppelde CAO's. Een constatering dat MKB-Nederland

Omtzigt wil faire kans pensioen voor mkb'ers

Het is natuurlijk wel tragisch dat MKB-Nederland een typisch mkb-probleem niet lijkt te willen oplossen. In dat kader is het niet voor het eerst dat een bewindspersoon een standpunt van MKB-

dit onderwerp niet belangrijk vindt, mag geen excuus zijn om het probleem voor de mkb-werkgever met een verzekerde middelloonregeling niet op te lossen.

Nederland gebruikt tegen het mkb zelf. Als we de fiscale wetgever mogen geloven, vindt MKB-Nederland het goed dat dga's met een aandelenbelang van minder dan 50% per 2011 niet meer verzekerd zijn voor de werknemersverzekeringen.

MKB-Nederland houdt immers vast aan de dga-definitie uit de Pensioenwet, terwijl Financiën in de toekomst één dga-begrip wenst. Misschien is het voor de verzekeringsbranche best leuk dat dga's met een minderheidsbelang zich moeten gaan verzekeren tegen bijvoorbeeld arbeidsongeschiktheid of werkloosheid. Ik vermoed echter dat het merendeel van deze groep veel liever onder de werknemersverzekeringen valt.

De minister citeert overigens maar een klein deel van de site van MKB-Nederland. De hoofddoelstelling van MKB-Nederland wat betreft pensioen is volgens de site:

"MKB-Nederland vindt dat het pensioen betaalbaar moet zijn en blijven voor alle werknemers en werkgevers. Het accent moet daarom worden gelegd op de beheersing van de pensioenlasten."

Beheersing van de pensioenlasten dus. Een oplossing van de bijbetalingsproblematiek past daar uitstekend in. Enig alternatief voor MKB-Nederland zou mijns inziens zijn om in te zetten op soepele mogelijkheden om pensioenregelingen aan te passen. Dat zou dan wel leiden tot een verdergaande trend om middelloonregelingen in het mkb om te zetten naar beschikbarepremieregelingen. Omtzigt wil duidelijk een faire kans voor verzekerde middelloonregelingen voor mkb'ers. Die wordt mijns inziens slechts bereikt met een bevredigende oplossing voor de bijbetalingsproblematiek.

Advies van de STAR

Na het gekozen citaat van de site van MKB-Nederland geeft de minister aan niet te willen interveniëren. Hij wenst te wachten op een aantal adviezen over pensioen, onder andere op een advies van de STAR. Kamerleden Omtzigt (CDA) en Linhard (PvdA) vragen als reactie op de antwoorden welke van de ingestelde pensioenadviescommissies het onderwerp waardeoverdracht behandelt. Ook vragen zij wanneer het uitgebreide advies over waardeoverdracht van de STAR verschijnt. Tot slot vragen zij de minister inzicht te geven over de omvang van de bijbetalingsverplichting. Daarin gaat het zowel om de hoogte van de koopsommen als over het aantal. Wellicht een idee dat het Verbond van Verzekeraars dat inzicht kan geven?

Actie branche

Kamerleden Omtzigt (CDA) en Linhard (PvdA) zetten hun tanden in het dossier waardeoverdracht. Ze geven niet op. Dat verdient een compliment. De antwoorden van minister Donner laten helaas de indruk achter dat hij het onderwerp niet belangrijk vindt.

Als branche kunnen wij ook wat doen. Het voorbeeld waar dit artikel mee begon, komt veelvuldig voor. Dergelijke voorbeelden of andere casussen waarbij de bijbetalingsverplichting een rol speelt, zouden we kunnen verzamelen.

U kunt uw reactie mailen naar: paredactie@kluwer.nl. ■

